

ÚVODNÍ SLOVO

O tvoření

Josef Brůček

Je mi přes sedmdesát let a již jsem pár loutkových představení viděl. Možná i o několik víc než pět. Proto se v hledišti dost často chovám jako „protřelý divadelník“. Nudím se, nesouhlasně od-
dychuji, zavírám (jakoby únavou) oči, někdy tiše sténám a (prý) jsou dokonce zaznamenány ojedinělé situace, kdy jsem při představení nesouhlasně vykřikoval, nebo z něho dokonce i odcházel. Za své impulzivní a nepřístojné chování se omlouvám. Proč? Protože ve chvílích nesouznění mezi tím, co vysílá jeviště, a tím, co by mělo vnímat hlediště, nastávají vypjaté situace, ve kterých zapo-
mínám na chvíle amatérského tvoření, které je prázákem toho, co amatéři divákovi předkládají.

A právě ty chvíle tvoření jsou kouzelné, úžasné, skoro bych řekl, pro člověka snad nejdůležitější.

Již při prvotním nápadu člověk vzlétne do povětří jako pták. Vy-
chutnává si všechny „neomezené“ možnosti, které nápad dává, dme se radostí a předčasnou pýchou nad tím skvostem, který se mu v hlavě rýsuje. Ta chvíle z člověka dělá přímo nadčlověka. Upevňuje v něm víru v sebe, ve své kolegy.

Při 250. přepisování scénáře se pak týž člověk (neustále přesvědčen o genialitě prvního nápadu) lopotně pokouší ono „Gigantické světlo“ vecpat do onoho někdy až neskutečně úzkého rámce, kterému se říká Divadlo.

Jde to ztuha, lépe řečeno, nejde to. „Však ono se to při zkoušení poddává,“ řekne si člověk a jde dělat loutky.

To je krása, říznout si do dřeva! Ale říznout tak, aby vznikl potřeb-
ný tvar, objekt a jeho charakter, je téměř nemožné. A což teprve zkoušky na scéně! (Aha, SCÉNA! Ta se musí také vymyslet a udělat!) V sobotu mi Studio ŽAS tu neuchopitelnost amatérských zkoušek připomněl. A připomenul mi i ony černé chvíle, kdy člověk v depresi (všechno je špatné) přemýšlí, jak s tím vším praštit a otočit se k diva-
dlu zády.

A najednou nápad za nápadem. Každý přichází s něčím geniálním. Nic z toho se vyhodit nemůže. Vše je skvělé.

A opět se létá v povětří.

A opět přicházejí deprese.

A opět...

Ano, ta doba tvoření je nejkrásnější a nejzajímavější. Člověku je jako na houpačce. Jednou letí závratně nahoru, vzápětí padá střemhlav dolů. A při těch neskutečných letech a pádech vlastně člověk, jak dělá pro druhé, sám sebe obohacuje, sám sebe mnoha dovednostmi naplňuje.

No a já se pak rozvaluji v divadelním křesle a tiše funím: „Tady zvýraznit, tady nerozumím, tady zvýraznit, tady vyhodit, tomuhle nerozumím, tohle je polopatistické...“ A ti človičci na jevišti si zatím trhají vnitřnosti, aby mi řekli, aby mě potěšili, aby mi udělali radost.

PS: JO. Při Bajajovi mi senilně zvlhly oči. Byla to radost! ●

ROZHOVOR

Velcí Páni z Malého Pána

Magda Zicháčková

Rozhovor s Radkem Beranem – režisérem filmu Malý Pán, režisérem a hercem alternativního loutkového divadla Buchty a loutky a Milanem Caisem – autorem hudby k filmu Malý Pán, scénografem, performerem, skladatelem a zpěvákem kapely Tata Bojs, vychází z hudebně-loutkového workshopu, který se odehrál v sobotu 1. 7. na terasách Muzea loutkářských kultur v Chrudimi. Je krásné, když zažijete natolik inspirativní setkání, až vás to dojmá. O co zajímavější to je, když si uvědomíte, že se vám takto silných zážitků dostává každoročně díky LCH. Pro lepší orientaci doporučuji si nejdříve přečíst reflexi z workshopu, kterou najdete na str. 17.

Radku, proč sis vybral k hudební spolupráci právě Milana Caise?

RB: Musím říct, že to bylo pro mou oblibu kapely Tata Bojs. Jsou vtipní, hračičkářský jako Buchty a loutky, zároveň je jejich tvorba melancholická a zasněná. Myslím, že se to Milanovi povedlo převést i do filmu. Vše do sebe dobře zapadlo. Jsem moc rád, že jsem to zkusil a zavolał mu.

MC: Právě mi došlo, že k nabídce došlo před deseti lety.

RB: Počkej, to není možný!

MC: Je to tak. Pamatuju si to díky tomu, že mé dceři bylo dva a půl roku. Když mi Radek zavolał, moc mě to potěšilo. Bral jsem to jako výzvu pro něco nového.

RB: Je pravda, že jenom příprava trvala čtyři roky. Když se vymyslel projekt, natočila se pilotní část, tak se dva roky čekalo. Pak jsme dostali příslib na distribuci a tak jsme se mohli dát do práce.

Milane, a ty jsi znal tvorbu Buchet a loutek v momentě, kdy ti Radek zavolał?

MC: Viděl jsem několik jejich představení na festivalu v Boskovicih. Vždycky mi to přišlo moc zábavný a v něčem dobře punkový. Takový hledačský. Vykračují jiným směrem. Jsou určitě dobře zapamatovatelný, takže když mi tehdy Radek zavolał a řekl, že je z BĚL, tak jsem si představil ta představení a řekl si, že by to mohla být moc dobrá spolupráce.

A co říkáš na jejich hudební dramaturgii, mají ji zmáknutou?

MC: Myslím, že jsou dobří i v tom. Všeelijak kombinují. Hodně používají zvuky, co sami vytvářejí pusou a to se mi líbí. Důkazem toho je i to, že pro Tata Bojs dělali loutkový videoklip k písni Náměsíčná. Ballet loutek Barbie a Kena s dortama. I tam se mi potvrdilo, že hudbu cítí dobře.

Jak jste spokojeni se včerejším workshopem?

MC: Byla to totální premiéra. Plichtili jsme to na místě. Jednou jsme se sešli v Praze. Radek říkal, že by vzal loutky a udělalo by se nějaký divadýlko. Moc jsme nevěděli, jak to pojmout. Čas se blížil. Hlavně jsme si mysleli, že to bude workshop pro děti. Takže, když z toho nakonec vyšel workshop večerní, kde budou spíš dospělí, tak jsme se trochu lekli.

RB: Vlastně jsme nevěděli, jak přesně to má vypadat. Jsem nejistý ještě teď.

Myslím, že jste zbytečně skromní. Opravdu se vám to moc povedlo! Kolik na filmu spolupracovalo loutkoherců?

RB: Většinou tam byli dva, což zcela vyhovovalo. Výjimečně bylo zapotřebí loutkoherců šest, ale to bylo jen párkrát.

Je loutka Malého Pána jedna a tatáž, nebo jich je víc?

RB: Vidíš, to je zajímavý dotaz. Bylo jich

potřeba víc, abychom jednu loutku nemuseli pořád převlékat. Ale jinak jsem si odnesl velkou zkušenost z natáčení Kukyho. Udělali podle malé loutky loutku velkou, ale vůbec to nefungovalo, protože Kuky je pletený a když točili detail hlavy, bylo vidět, že ta struktura je jiná. Ta očka by musela být daleko větší. Proto jsem se rozhodl, že Malý Pán bude jen jeden.

To, že ses inspiroval při tvorbě Kukyho, padlo včera na workshopu několikrát.

RB: Ano, je to totiž dost podobný formát. Dodalo mi to potřebnou odvahu. Film jakožto médium mě vždycky děsně fascinoval. U Kukyho jsem sledoval, jak to dělají technicky, jak je to drahý nebo časově náročný. Ale o tom stejně ve finále rozhoduje producent. Spíš jsem ale vysledoval, co je potřeba technicky zajistit. Jde o hloupost, který jsou ovšem vcelku velmi důležitý. Že bych ale vyloženě šel za někým pro radu, to asi ne. Musel jsem si na to přijít sám. Zjistil jsem, že neumím tzv. filmovou řeč a projevilo se to i na samotném filmu. Jde o způsob vyprávění obrazem. Velmi rád bych se to naučil, ale nevím kde. Asi na FAMU. I pár lidí mi řeklo, že je to ukecaný a že se říkájí věci, které se vidí, což je zbytečný. Musím říct, že jsem to dělal trochu záměrně, protože jsem se bál, aby to vůbec všechno fungovalo. Loutky znám a vím, jak jsou občas nesrozumitelný. Říkal jsem si proto, že raději vše budeme doříkávat. Sichr je sichr. Ale ono to strašně srazilo tempo. Divák má tak pocit, že je to pomalé. Neměl jsem tehdy odvahy to vyprávět jinak. Je to jedna z věcí, který bych s nějakým zkušeným filmařem rád probral.

Bohužel jsem film neviděla, ale v té jedné ukázce o cestě, kterou Milan včera použítel, jsem tu zkratkovitost vyprávění viděla a fungovala dobře.

RB: To je přesně ono. Ale v tom filmu to byla spíš ojedinělá věc, protože tahle část měla být spíš klip. Je to taková volná disciplína – člověk si zde může dovolit cokoli. Musím říct, že jsem si tady docela vydechnul. Nemusí se vyprávět, a to bych právě rád dostal i do všech dalších situací. Nedoříkávat slovem, ale mluvit obrazem. Jsem vlastně samouk.

Chystá se tedy pokračování?

RB: Výhledově ano, a to podle scénáře Lumíra Tučka. Malý Pán je o cestování tam a zase zpátky, v podstatě je to podobné jako v Hobitovi. Teď by to mělo být jiné.

A budou v něm vystupovat totožné loutky?

RB: Budou se vyrábět nové, i když některé postavy zůstanou stejné. Určitě budeme odkazovat na jedničku.

Dal jsi Lumíru Tučkovi nějaké zadání o čem by měl příběh vyprávět?

RB: Už před rokem vznikla jedna verze,

ale nějak jsem ji nedokázal strávit. Nelíbilo se mi, jaký témata tam Lumír řeší. Fakt mě to nebavilo, tak jsem se mu do toho šťoural, až se našel a řekl mi, že mi rozumí, ale že to neumí napsat jinak. Ať tedy zkusím oslovit někoho jiného, třeba že to někomu půjde líp. To se mi nechtělo. Domluvili jsme se proto, že to zkusí napsat úplně znovu. Začal psát a najednou to pro mě mělo smysl. Jsem rád, protože mě by to jinak vlastně nebavilo dělat.

A co předtím řešil za témata?

RB: Bylo to jak z osmdesátých let. Konspirační. Všichni žijí ve strachu, všude kolem jsou křiváci. Bylo to vlastně hrozně smutný. Postavy se proměnily v takový slabochy, jak z komunistické doby. To jsem nechtěl. Děti by tomu asi nerozuměly. Nebylo mi to příjemný. Mám rád zkratkovitější žánry. Tenhle je blbec, protože je blbec a tenhle je zlej, protože je zlej. Jsem rád, že to dopadlo dobře, protože se velmi nerad zbavuju lidí z týmu. Lumír je bezvadnej.

Jaký měl Malý Pán ohlas v zahraničí?

RB: Objelo to nějaké zahraniční festivaly. Byli jsme třeba v Rusku, na Sibiři. Tam děti na konci nejen tleskaly, ale i dupaly nadšením. Lidi na to obecně reagovali moc dobře. Treba v Tokiu se to moc líbilo.

Milane, byl ses někdy na natáčení osobně podívat, nebo jsi vycházel až z nějakých demoverzí?

MC: Byl jsem se podívat, protože jsem potřeboval nějaké indicie. Bylo to vlastně dost zásadní. Navštívil jsem je, když se zrovna natáčelo v lomu. Měl jsem díky tomu představu o základní náladě, kterou jsem potom rozváděl dál. Když jsem v tomhle skládacím módu, tak mě napady často napadají ráno u snídaně nebo na záchodě. Nosím u sebe telefon a jen tak pro sebe si nabroukám melodii, která mě napadne. A když si ji pak pustím, tak přesně vím, k čemu se vztahuje. Víím kontext a vím, co s tím mám dělat dál.

Předpokládám, že to bylo výhodné i kvůli výběru netradičních hudebních nástrojů...

MC: Přesně tak. Tuhle představu mám až na základě obrázků. Dělat hudbu k filmu je opravdu speciální disciplína, protože když dělám písničku, tak ji dělám přesně tak, jak chci. Je dlouhá tak, jak považuju za nejlepší. U filmu se skladatel musí podřizovat obrazu. Je potřeba najít vnitřní rytmus, který se k tomu hodí. Malého Pána jsem se snažil dělat písničkově, aby to mělo jasný klokot. To hledání mě vlastně moc bavilo. Nevím, jestli bych chtěl úplně sklouznout jenom k filmový hudbě a nedělat nic jiného. To asi ne. Pořád si myslím, že písničková forma a koncerty s Tata Bojs jsou asi to nejzáživnější, co jsem kdy okusil. Jednou za čas je to skvělý. Byla to hravá věc.

Jsme na Loutkářské Chrudimi, proto se nabízí otázka: jaký máš vztah k loutkám?

MC: Jsem tu poprvé a musím říct, že si to tady docela užívám. Je to zajímavá subkultura.

A neměl bys chuť tu mít svůj vlastní seminář?

MC: Nevím, jestli bych dokázal něco předávat.

Na mě to tedy včera působilo, že ano.

MC: Tyhle interakce s lidmi mě dost baví, protože mi to taky mnohé dává. Takže vlastně i jo. Loutky jsou pro mě tajemné bytosti. Jsou různé typy a ty z Malého Pána jsou dotažené do každého detailu. Moc se mi líbí, jak je František pojal. Jsou krásně zpracované. A vedle toho všeho je Malý Pán, který má neutrální výraz. Musí emoci vyjádřit hlasem, anebo tomu musí hodně pomoci hudba. Proto hudbu k loutkovému filmu vnímám jako jinou disciplínu, než je třeba film hraný. U něj stačí méně. Na loutkách se mi líbí, jak jsou záhadný. Když se začneš dívat na tenhle film, tak úplně zapomeneš, že loutku někdo musí vodit, že ji někdo drží, že ji někdo posouvá. Vnímáš ji jako postavičku, která dělá legrační pohyby. Vnímám to jako magický moment: oživení předmětu. A když loutku pustíš, tak vypadá jako mrtvola. Ono to zní lyricko-pateticko-poeticky, ale je nádherné, když loutkář loutce vdechne duši v momentě, kdy ji zvedne a začne s ní pohybovat. Když loutka leží na stole, je jako mrtvá. Jednou jsem viděl smrt, ne u člověka, ale u zvířete, a přišlo mi to strašně zvláštní. Silně jsem vnímal odchod té duše. Pak už přede mnou byla jen ležící hmota. A stejně je to podle mě s loutkou. Je to fascinující.

Včera ses nazval hudebním analfabetem, což mě hodně překvapilo. Říkal jsi, že se ti hudba rodí v hlavě. Máš jasnou představu, jak by měla znít, ale nedokážeš ji přenést na notový papír. Jak tedy postupuješ? Zazpíváš to Markovi Doubravovi a on to podle tebe zaneše? Propojí se vlastně tvá představa s realitou? Je výsledek takový, jak si ho představuješ?

MC: Je to o tom, co jsme říkali včera: oslovuješ člověka ke spolupráci s tím, že cítíš, že tam je nějaká energetická spojnice. Víš, že ten člověk ti porozumí. A tohle já mám s Markem absolutně. Marek se mnou spolupracoval na symfonických částech Malého Pána. Řekl jsem mu, že bych potřeboval, aby tady hrály smyčce dlouhou plochu v D dur, nic víc. Základní melodie jsem mu přezpíval a bylo to tam.

RB: Je to úplně jiný princip skládání. Loutka ti emoci nepředá.

Musím říct, že to včera byl pro mě velký zážitek. Moc vám za to děkuju. A mimochodem, při pouštění té dojemné písně, za vámi padala hvězda. Prostě kyč jak bič.

RB: Fakt jo?

MC: Jako když jsme pouštěli tu smutnou? Ty bláho.

RB: Mě z toho běží úplně mráz po zádech. Co se to stalo Milane?

MC: To je tedy opravdu nádherná tečka. ●

foto: Ivo Mičkal

REFLEXE

A jde to

František Kaska

V posledních letech jsem často přemýšlel, proč se divadelní soubory bojí zpracovat klasické pohádkové příběhy tak, aby vyzněly jejich archetypální kvality. Aby zlo bylo zlem, nebezpečí nebezpečím. Aby divák dostal celou sílu příběhu, aby téma nebylo rozdrobeno, upozaděno, relativizováno a zlehčováno. Bajaja pražské Damúzy mě přesvědčil, že to nejen jde, ale jakým zážitkem je, když to někdo umí. Když všechny složky podporují vyznění celku. Mohl bych zvlášť chválit nápaditou a funkční, přitom jednoduchou scénu, výtečný zvukový a hudební plán, hereckou a loutkohereckou zdatnost Mirky Bělohlávkové a Filipa Jeviče. Možná mi zvlášť utkví v paměti zajímavé stylizované souboje s draky (opět mimořádně výtvarně povedené). Nebo vtipné a přitom mrazivé vstupy poddaných komentujících boj hrdiny. Určitě byl zajímavý i částečný posun tématu dospění hlavního hrdiny na téma úniku z naplánované životní role a později jejího přijetí. Oceněníhodná jsou budování vývoje postav ve vztahu k tématu, jasné motivace jejich jednání. Ale stejně je nejvýraznější ta celistvost mého zážitku. A jak jsem vnímal z potlesku a nadšených reakcí dalších diváků, nebyl jsem zdaleka sám.

Poznámka: Kvůli obrovskému zájmu o představení jsem ho dal celé ve stoje a rozhodně bych to vydržel klidně znovu. ●

S odkazem Karla Zemana a Julese Verna v loutkářských zádech

Hana Volkmerová

Inscenace profesionálního souboru Divadla Alfa z Plzně s názvem *Cesta do středu Země* (sopouchem Milešovky) diváka zavedl do dob dávno dávno minulých mezi dinosaury, tyranosaury a jiná stvoření druhohor a třetihor. Tvůrci se inspirovali knihou Julese Verna *Cesta do středu Země* a filmem Karla Zemana *Cesta do pravěku* a vzdávají jim touto inscenací hold. Příběh je záramován narozeninovou oslavou Vladimíra Bobeše st., důchodce, kterému již krátkodobá paměť tolik nefunguje. Setkávají se na ní jeho syn a dcera i s partnery. Tatínek jim začne vyprávět příběh o době, kdy byl ještě malý a podnikl se svými kamarády cestu na horu (bývalou sopku) Milešovku. Skrze ni se skupinka čtyř odvážných mladých dobrodruhů dostane do jiné doby mezi dinosaury. Počátek této výpravy je zaznamenán na starou kameru a Vladimír Bobeš st. tento černobílý němý, lehce poškrábaný, záznam pouští své návštěvě. Na tento filmový záznam, promítaný uprostřed jeviště na velké plátno, plynule navazují „živé“ projekce. V inscenaci je využíváno současných technologických možností aktuálního snímání na kameru a okamžitého promítání. Divák vidí film, který vzniká přímo před jeho zraky i jakým způsobem vzniká. Technický/technologický park je odkrytý a přiznaný. Na jevišti jsou dvě stanoviště s dvěma kamerami, přičemž jedna zabírá detaily a druhá celek. Loutkáři animují loutky dinosaurů, brontosaurů, pásovců a jiné fauny dané doby, ve vymezeném prostoru. Domnívám se, že spojení filmových, loutkářských a hereckých prostředků je pro traktování tohoto typu příběhu velmi vhodný. Inspirace a úcta k filmové tvorbě Karla Zemana byla v tomto případě znát. Příjemně mne oslovilo, že profesionální soubor se pouští do experimentů tohoto typu. Víím, jak je v repertoárovém divadle, které musí sezónně vytvořit minimálně čtyři inscenace pro různé věkové kategorie dětí, mnohdy z různých

důvodů nelehké hledat nové cesty a zkoušet něco trochu jinak. Byť by se mohlo zdát, že spojení filmu, storytellingu a loutkového divadla se již delší čas na loutkových jevištích objevuje.

Co bych však na závěr této děkovné ódy za představení chtěla poznamenat, je upozornění, že nebylo vždy rozumět a slyšet, co hlavní postava říká nebo čte. A jelikož se text hemží neznámými názvy a řeč dynamizuje dění na jevišti a musí souznít s filmovými projekcemi, je nutno, aby divák slyšel a rozuměl.

V návaznosti na představení mohly děti spolu se svými rodiči absolvovat vzdělávací program Paleontologie naživo. Divadlo Alfa vytvořilo ve spolupráci se Západočeským muzeem v Plzni tento netradiční projekt, který jsme si mohli užít i v Chrudimi. Děti projdou čtyři stanoviště: prvohory, druhohory, třetihory a čtvrtohory. Každé zastavení je koncipováno jiným způsobem a dozví se o tomto historickém období nepříliš známé informace. Formou přednášky doplněné projekcí se seznámí s různými druhy dinosaurů a dozví se o mnohých jejich nej: nejdelší a nejkratší název dinosaura, nejdelší rozpětí křídel, nejhloupější dinosaur atd. Na dalších zastávkách si mohou zkusit opravdovou vibrační jehlou, kterou používají profesionální paleontologové, „vydloubat“ zkameněliny rostlin a živočichů. Jinde se opět formou přednášky a ukázky na plošných loutkách dozví o velkých savcích třetihor a v době čtvrtohor, mohou plácet z hlíny jako první pračlověk. Zhlédnutí představení a navazující vzdělávací aktivity mi přijdou jako divadelnímu lektorovi velmi šťastné. Jen bych upřednostnila promyšlenější zážitkovou formu před přednáškovou – tu znají děti ze školy ●

Kozí pohádka

Ženský amatérský spolek Homole – Studio ŽAS

RECENZE

Pin-up girls a jejich štrykovaná kůzlata

Irena Marečková

Kozí pohádka, vycházející ze známého příběhu o vlkovi a neposlušných kůzletech, je loňskou zářijovou prvotinou souboru, který vznikl v březnu 2016. Soubor maminek, dvou dokonce s bříškem v očekávání dalšího potomka, nám veršovaný příběh prezentoval formou divadla na divadle, s využitím předmětů a prostoru kuchyně. Na počátku máme dost času si úhledně naslédnout atmosféru retro domácnosti podrobně prohlédnout a odhadovat, jakými loutkářskými prostředky se bude zacházet, jaká bude stylizace postav. Pa-desátá léta, „pin-upky“, co rády mezi námi děvčaty poštěbetají o ženském údělu, o nutném stereotypu určitého životního období, které se točí stále stejně dokola v bezpečné klínce vymezené stěnami ku-

chyně. To tvoří rámec, ve kterém se hraje úvodní situace – sešly jsme se na zkoušku Karkulky, kterou chceme našim dětem zahrát, ale nejsme dost připraveny. Takže zaimprovizujeme zkoušku na Kůzlata, která půjdou líp. Také je jedna právě dětem štrykuje... Tak jsou v úvodu rozehrané motivy a je zdůvodněné obsazení postav, něco sedí, něco trochu míň. Čtyři mamy jako kozí rodina a nevídaná tchyně, která přišla na návštěvu, je obsazena do role vlka. Jsme kompletní a začne veršovaná pohádka. Ocenila jsem, že všechny prostředky výpravy byly dost promyšlené a až na výjimky úsporně a akčně využité. V třikrát se opakujících situacích u třech řemeslníků, ke kterým si Vlk jde vždy upravit něco ze své fyziognomie, stačilo

pár stejných předmětů u sporáku, pokaždé jinak rozehraných, k různým domácím hrám kůzlat zase pár hrnců a tři vařečky. Herecky suverénní. Slabiny inscenace byly pojmenovány v následné diskusi o představení. Zejména práce s jazykem, plytkost veršovánek, zřejmě se záměrem přiblížit se nejmladším divákům, byla na hraně kýče a pro mnohé i za ní. A to i přes to, že jejich přednes byl artikulovaný, zřetelný a s výrazem. Další probíranou otázkou byly předvedené stereotypy vidění role mamin, byly záměrné? Pro mě osobně ano, představení končí v duchu úvodního lehce zkýčeného dobového „plakátu“, děcka – kůzlata a vzorná upravená ženuška uklízí domácnost a chystá se na příchod manžela, živitele rodiny... ●

RECENZE

Když se holky sejdou

František Kaska

Kozí pohádka je prvotinou Ženského amatérského spolku Homole. Je další inscenací divadla na divadle v letošním programu LCH. Samotná pohádka O kůzlátkách „vzniká“ na jevišti při setkání jakéhosi mateřského spolku. Ženy sice původně chtěly hrát Karkulku, ale jak se v průběhu úvodu ukazuje, je trochu jedno, jakou pohádku si dají, důležité je, že hrají divadlo. Divadlo o tom, jak se ženy nescházejí proto, aby hrály divadlo, ale aby sdílely své životy. A to si užívají. Každá po svém, dohromady tak trochu po ochotnicku, či seriálově. Vypadají dobře, kostýmy a další prvky inscenace prozrazují pokus o nadsázku, sebeironii, ale zase ne moc. Spíš je to asi zpráva o světě, který je mužům vzdálený. A vlastně nevím, jestli do něj mám chtít nahlížet. Rámec, nebo chceme-li činoherní plán, výrazně překrývá loutkovou pohádku. Ta má sama o sobě několik základních problémů. V první řadě text. S verši je při inscenování vždycky problém, ale v tomto případě šlo o rýmovačku velmi pochybné kvality. Přijal bych text snad jako pokus o improvizaci na téma, jenže na to je hraný příliš suverénně. Loutkové akce nebyly vždy přesně provedené, soubor se zřejmě práci s loutkou věnuje krátkou dobu. Navíc inscenátorky věnovaly více času, sil a nápadů scénám podružným (hry kůzlátek) než dramatickým, pro téma příběhu podstatným. Scéna je zahlcená přemírou věcí, které téměř realisticky vytvářejí atmosféru kuchyně, ale pro hraní s loutkami moc zajímavých možností nevytvářejí. Poměrně zajímavé bylo zapojení babičky – tchyně – Vlka do příběhu. To, že příjezd tchyně vyvolává zděšení, je klišé (ač pro většinu dospělých diváků snadno uvěřitelné), ale tahle čupr babča je zdatnou posilou té trochu prdlé společnosti. Takže úplně nevím, v čem je ona pro ostatní vlkem, tedy nebezpečím. Tak si představuji, jak by se příběh rozvíjel, kdyby opravdu přišel ten opravář zvonku (nebo čehokoliv), tedy muž. Jenže to by už byla zase jiná pohádka. V inscenaci je řada vtipných momentů a nápadů, některé by stálo za to vyčistit, některé rozvinout, některé možná vytrádit (všimli jste si, že už třetí soubor používá umělého pavouka, v tomto případě jako zdroj legrace?). Zkrátka to, co jsme viděli, vyvolává zájem a sympatie, ale také řadu pochybností a otázek. Určitě bude zajímavé sledovat, jak se soubor bude vyvíjet a pro jakou cestu se rozhodne. ●

ROZHOVOR SE SOUBOREM

Normální babinec

Jarek Jurečka

Jak se vám hrálo?

Irena: Docela dobře, ale je to strašný vedro, hrát roli Vlka v takovém kožichu, paruce a bačkůrkách bylo těžké.

Olga: Bylo to perfektní, jsme rády, že jsme se účastnily, a kdybychom byly pozvané ještě následující ročníky, máte se na co těšit.

Jste tu poprvé?

Lenka: Co poprvé v Chrudimi, my hrajeme vůbec poprvé divadlo!

Jak se to stalo?

O: Ženský amatérský spolek vydal takový inzerát, že hledá někoho na inscenaci pro děti, nějaké herečky, tak jsme se přihlášily, našly si Kozí pohádku a bylo to.

Michaela: Začátek naší inscenace vypovídá o tom, jak se to dělo. Byly jsme na mateřské, prostě jsme se sešly, normální babinec a bylo to.

Je ten úvod tedy záznam vašich zkoušek? Skutečně jste zlá tchyně?

I: Ne, nejsem, ale je to moje neteř. Ale to nás nenapadlo... Jsme ze stejné vesnice.

M: A my s Olgou jsme spolužačky z ročníku na základce!

Sylva: A já jsem zaskok Sylva.

Jak vznikala scéna?

L: Loutky jsem vyráběla já.

I: Ta scéna už hrála v jedné inscenaci, byla to kuchyně Marie-Curie. Tak jsme to trochu zrenovovaly a použily jsme ji.

O: Obešly jsme půdy a našly staré mixéry a jiné věci, co zapadají do retro stylu.

Připravujete něco nového?

I: Připravujeme teď hlavně ty dva porody. Na mě se sice valí nějaké nabídky to hrát, ale prostě můžeme nejdřív v lednu. A pak to rozjedeme! ●

Otesánek

Tradiční loutkové divadlo Zvoneček, Praha

RECENZE

Otesánek Neotesánek Přeotesánek

Luděk Horký

Byl, nebyl jeden Otesánek. Nebo Neotesánek? Těžko říct. Vypadá jako kastrůlek a je to nalezenec z lesa. Víme o něm zároveň příliš mnoho a zároveň příliš málo. Jisté je, že ho do Chrudimi přivezlo tradiční pražské loutkové divadlo Zvoneček.

Inscenace *Otesánek* čerpá motivy z klasické lidové pohádky ze sbírek Karla Jaromíra Erbena. Dramatický text pak napsala přímo na tělo souboru režisérka inscenace Denisa Kábrtová. Její vize působí v dobrém slova smyslu ambiciózně. Jevištní výprava je velkorysá a loutky jsou výtvarně působivé. Za zmínku stojí i herecký projev, zejména jedna jeho část. Respektive, dovoluji si jednu část vyzdvihnout, ačkoli herci tzv. dělenou interpretaci nepoužívají. Zatímco v práci s loutkou vnímám u souboru určité rezervy, úroveň hlasové interpretace je mimořádně dobrá. V kontextu dlouhodobé činnosti Zvonečku je pak *Otesánek* příjemným důkazem proměn ve vnímání divadla směrem k současným trendům.

Hlavní problém inscenace však tkví v dramaturgii.

Lidová pohádka *O Otesánkovi* řeší archetypální situaci dlouhodobě neplodného manželství. Zoufalá situace si žádá zoufalý čin – otec se rozhodne stvořit proti přírodě (či proti vlastnímu osudu) dítě umělé. Homunkulus *Otesánek* se pak zákonitě stane příčinou i objektem záhuby svého stvořitele, jeho ženy a celé obce...

Pohádku je bezesporu možné traktovat různě, třeba ji i parodovat nebo obrátit naruby. Jen je nutné jeden z mnoha možných přístupů nejprve zvolit a poté přesně dodržet, pečlivě vystavět. Inscenace Zvonečku přináší do hry velké množství plevelných motivů, které upoutají naši pozornost, ale dále se nerozvíjejí, nemají v příběhu konkrétní dramatickou funkci, nejsou relevantní směrem ke sdělovanému tématu. Ať už jde o prolog s varováním před pojídáním nezdravě sladkého jídla nebo o sekvenci s bezohlednými sousedy, kteří vyjídají domácnost budoucích *Otesánkových* rodičů, popřípadě o motiv zvířecí kapely... Pojetí babičky, která na *Otesánkových* rodičích nejprve parazituje spolu s ostatními sousedy, aby se

nakonec stala rodinnou přítelkyní a ochotně se zhostila *Otesánkovy* převýchovy, působí doslova paranoidně. Ostatně motiv převýchovy sám o sobě považuji za planý. Klíčovou otázkou a současně kardinálním problémem je sám původ *Otesánka*. Jaký to má celé smysl, když nebyl rodiči stvořen, ale když byl potkán či nalezen v lese již jako aktivní, plně živoucí bytost, jakási dětská zrůdička s kastrůlkem místo bříška, lezoucí po stromech s mrštností *Mauglího*? Skutečnost, že loutka otce je koncipována jako obraz větrem ošlehaného dřevorubce, zatímco loutka matky jako variace na *biedermeierovské* téma, zůstává ve světle výše uvedených okolností již jen zanedbatelným detailem.

Inscenaci nelze upřít snahu maximálně se vyrovnat s možnostmi předlohy. Výsledkem je ovšem takový *Otesánek Neotesánek*. Přesněji *Přeotesánek*. Mnoho psů, zajícova smrt. ●

RECENZE

Od námětu k tématu (anebo taky ne) aneb O dvou (ne)otesancích

Michal Zahálka

PERSIFLÁŠ

Kořen baští jiný kořeny. To mám rád. Ale pardon bombardon, šťastnej konec? Že ta bábule bambule s tím chudákem kořenem zreje kořenovou zeleninu? A ke všemu ho nakonec polepší? No to teda pardon bombardon! To nebaštím. Na rozdíl od někoho nebaštím všechno. Ten malej pacholek dřevěnej by měl šupem zahučet k nám. Blííííí! Jak bysme se na něm povozili! Pod kotýlek přiložili, trochu mu zatopili, pak trochu uhasili, udusili a kořem poudili jújéé, blííííí! A ty sousedy hamižný bych k nám taky naházel, všechny pěkně do kotlíků. Na tý mlsavce, co jí honí mlsná, bysme si tak smlsli! A na loutkářích jakbysmet bych vás sněd! Myslíte si, že máte čistý svědomí? Peklo jedlo, snědlo – Otesánka s rodičema, bábu s povozem, celer s kudrnkou, šroub s Ressler, Pippicha s divadlem, Kafekáru se šlehačkou, porotu s notesem, kládu s náhonem, Milešovku se sopouchem, stan s bramborákem, besedu s Medem, Hvězdu s bálem a redakci se zpravodajem.

Příběh o Otesánkovi, jak ho známe nejspíš od Karla Jaromíra Erbena a potom z celé řady dalších převyprávění, se stal zdrojem mnoha variací, inscenací i adaptací sahajících až například k filmovému hororu Jana Švankmajera. Osudy příběhů v různých tvůrčích pohledech mě vytrvale zajímají – a když se v chrudimském programu v těsné blízkosti objevily dvě otesánkovské inscenace, zájásal jsem a pojal úmysl se v jedné dvojrecenzi podívat právě na způsob, jakým si klasický příběh přivlastnili dnešní divadelníci.

V případě inscenace *Otesánek* pražského Zvonečku, v prepisu a režii Denisy Kábrtové, máme co do činění s výpravným, téměř opulentním kusem s množstvím loutek nejružnějších typů od těch předmětových a totemových přes plošné a maňasy až po výtvarně ohromující zvířecí marionety. Z čistě dramaturgického pohledu se dokonce zdá, že je tady toho k vidění a slyšení skoro až moc. Zjevným tématem, k němuž inscenace směřuje, je nebezpečí obžerství – osobně se mi zdá, že úvaha o tom, že nadměrná konzumace cukrovinek může vést až ke konzumaci stáda ovcí i s bačou, je poněkud přepálená a i v symbolické rovině nevěrohodná, ale každopádně je to vydatně akcentováno už od začátku, od prologu vypravěčky.

Na něm lze mimo jiné demonstrovat jistou mnohomluvnost a přehlasovanost celé věci: vypravěčka tu dlouze se zálibným úsměvem pojídá pamlsky a zároveň hovoří o tom, že ráda mlsá, potom nabízí (opět zároveň gestem i slovem) bonbóny publiku a najednou prudce cukne, že nic nebude. Drtivá většina vypravěččina vstupu by se obešla beze slov, a svým způsobem podobně se to v tomto Otesánkovi má s leccím. V dílčích věcech tu rozhodně nechybí loutkoherecká i režijní dovednost. Třeba scéna, v níž otravní sousedé zas a znova dorážejí na nebohý manželský pár s žádostí o půjčení všeho možného, má vynikající rytmus i technické provedení, a zvířátkové marionety jsou půvabné. Jenom není ani v jednom případě tak docela jasné, proč že vlastně v celém příběhu jsou (anebo proč dostávají tak velkou plochu), naopak působí retardujícím dojmem.

Otesánek v provedení Zvonečku tak má řadu půvabných momentů, ale ač chce vyprávět morálku o obžerství (dovedenou do pointy tím, že Otesánek neumí ráno motyky, nýbrž je „zapřažen“, tj. doveden k redukci diety kombinované s fyzickou námahou, a následně dostává vzdor proklamovanému přání publiku druhou šanci), nedaří se mu koncentrovat se na jeden styl a jedno téma a místo toho poněkud zabředává do obecných jednotlivostí.

Otík aneb Co se skrývá v kolébce horažďovického souboru JOJO je už od prvního pohledu něco zcela jiného. Desetiminutová razantní hříčka, jejíž brutální výtvarná poetika se místy blíží onomu zmíněnému Švankmajerovi, jako by se s ničím moc nepárala, ani s jednotnou divadelní konvencí (kterou aktéři porušují několikrát, nejviditelněji v závěru, kdy se odhozením kostýmu tchyně jasně odhalí znaková podstata představování divadelních postav), ani s příběhem a jeho interpretací.

Zdání ale klame: i na takhle krátké ploše dovedou tvůrci (vedení Tomášem Machkem) dost výrazně ohnout základní motivaci za Otíkovou (rozuměj Otesánkovou, byť toto jméno nepadne) genezi a z ní vycházejícím průšvihem. Zatímco v tradičním znění pohádky rodiče překročí meze normalnosti v rámci své zoufalé touhy po dítěti, tady naopak, i v souladu s tématy blízkými věku interpretů, Otík vzniká proto, aby mladý pár nějakým co možná nejsnazším způsobem vyhověl tlaku očekávání, které na něj klade společnost zosobněná tatínkovou máti.

Věřím tomu, že takováhle úvaha o tématu za horažďovickým Otíkem opravdu je. Ale i kdyby nebyla: schopnost díla být chytřejší než jeho tvůrci je jedním z kouzel, které skýtá umění. Velkým kladem je navíc živelná bezprostřednost obou herců, skvělý cit pro pointy a schopnost vypořádat se s nenadálou situací, kterých díky ležerně vytvořené scénografii vzniká i na oné desetiminutové ploše nemálo (namátkou na večerním představení ulítlé oko či předčasně uťaté Otíkovy ruce). ●

Otík, aneb Co se skrývá v kolébce

JOJO, ZUŠ Horažďovice

RECENZE

Já už mám těch dětí dost

Tomáš Volkmer

Lehce hororová anekdota na téma Otesánek

Tomáši Machkovi se ve spolupráci s jeho hereckými svěřenci ze souboru JOJO, ZUŠ Horažďovice podařilo v inscenaci Otík aneb Co se skrývá v kolébce a na malé ploše divadelního skeče vtipně přehrát základní téma příběhu známého ze sbírky pohádek K. J. Erbena. Téma nenaplněné touhy muže a ženy po potomkovi, kterou řeší zásahem do přirozenosti světa, do osudu.

Po otevření opony se ze ztemnělé scény ozývá hlasitý zvuk tesání dřeva. Rozsvícená světla za scénou prosvítají šálami. Jímá nás strach. Scéna se prosvětí a hle tatínek vesele stlouká dětskou kolébku. Tento kontrast až hororových obrazů a humorných point prolíná celou hříčku.

Stylizované herectví pomáhá přijmout mladičké herce v postavách rodičů nenasytného Otíka.

A loutkářsky nejzajímavější úkol, pojídání a růst homunkula, vyřešili JOJO-áci právě zmíněnou, „bezdnou“ kolébkou. V ní může zmizet nejen hrnec s vařečkou – následně vyplivnutý, ale i pecen chleba, žena-herečka i muž-herec.

Téma je aktualizované touhou po dítěti nikoliv ženy samé, ale tchyně. Tedy téma společenského tlaku na řešení našich osobních problémů.

Herečka, která je sežrána jako matka Otesánka, vstupuje do příběhu převlečena za babičku Otesánka. Ta se přichází podívat na své vnouče. Shledá je ohavným, utlouká Otíka berlemi, a tak osvobozuje muže, ale i... Kde je manželka? Och, zapomněl jsem. Jak jste si podobné.

A je třeba podotknout, že ke schopnosti vyprávět anekdoty patří i smysl pro temporytmus. Ten herci bravurně zvládali spolu s tvorbou zvukového plánu. Děkuji. Děkuje.

PERSIFLÁŠ

S pořádnou vervou a moc se s tím nemazat, tak se mi to líbí! Bllllbllle! A ještě při tom ty loutky rozflákat, dyť jo. Nějaký klacky se v tom lese přece vždycky najdou. A že ta holka dělala manželku i tchyni? No už jsem se bál, že to ten kluk nepozná, jupijé, trrrrr, bll, juch! A tak jsem se taky smál a vesele dupal kopýtkama!

ROZHOVOR S TOMÁŠEM MACHKEM

Tak jsem tam hóp!

jas

Jak vás napadl zrovna Otesánek?

Hlavní představitelka Julie zároveň absolvovala výtvarný obor, kde pracovali s motivem pohádek, panenek a dětského světa a zároveň se svým autorským pohledem na takové téma. A tak nám přišlo, že v Otesánkovi to bude moci zúročit.

Hrajete tady pod názvem JOJO. Hraje celý soubor, nebo jen jeho torzo?

Torzo, to je to pravé slovo. Já jsem nastoupil na Základní uměleckou školu do Horažďovic v září a první pololetí se mnou ještě vydrželi tři studenti II. cyklu, kteří nás ale opustili, a z celého ročníku zbyli jen dva absolventi I. cyklu, Ondra s Julií. Proto byl pro nás Otesánek naprosto jedinečným, nevyhnutelným řešením.

Jak jste na té inscenaci pracovali? Napadlo to vás, nebo herce?

Já jsem původně myslel, že to napadlo mě, ale když jsem to pak v průběhu zkoušení reflektoval, tak ve finále tam zůstalo to, co vymysleli oni. I když – kolébka byl můj nápad. Viděl jsem totiž, jak soused vyhazuje kolébku, prší na ní, a tak jsem ji vzal do dramátku. Samozřejmě mě při tom napadlo, jak by to mohlo fungovat, když bude Otesánek jíst své rodiče. Ale nastalo to, co nastane vždycky, řekli mi: To přece nejde... A tak jsem tam hóp! Už nemohli říkat, že to není možné, a ústřední fór byl na světě. Moje původní představa ale byla jiná, oni to v průběhu zkoušení zdokonalili.

Kolik máte za sebou představení?

Hráli jsme to třikrát denně na Dětské scéně, takže jsme asi u desáté reprízy, což je u divadla ze ZUŠ dobré skóre.

Jste optimistický, pokud jde o pokračování souboru?

Doufám a věřím. Ale možná, že mě po dnešku budou nesnášet už totálně. ●

ZÁPIS Z DISKUSE

Očistec

-jry-

Nedělní diskuse si vzala na paškál čtyři kousky. Prvním z nich byla inscenace *Kozí pohádka* Ženského amatérského spolku z Homole. Vykopávala Irena Marečková, která chápala rámec divadla na divadle jako osobní zpověď maminek na mateřské, soudila však, že prolog před příběhem je poměrně dlouhý. V samotné pohádce se pěkně pracuje s minimalistickými rekvizitami, hovořilo se ale o nedotažené práci s maňásky. Maminky v expozici byly pojmenovány jako stereotyp pin-upek z padesátých let, nebylo však jasné, nakolik se tento stereotyp hodí do mateřinky. Vyvstala otázka nedostatečné dramatickosti celé inscenace – okamžiky jsou v ní potlačeny na úkor provádění výstupů, kdy si kůzlátka hrají. Také byla vyzvednuta problematika postavy tchyně – je to zlá nevídaná tchyně, nebo hodná milující babička? Kdy se vlastně stala ze strašáka parťákem? Připomnělo se téma kůzlátek, které je o nedůvěře v cizí lidi, pro dětské publikum velmi aktuální, avšak v inscenaci nevyzdvihnuté. Verš byl lektory i publikem vnímán jako nekvalitní a kýčovitý.

Druhý byl diskutován *Otesánek* souboru Zvoneček. Luděk Horký začal jako mluvčí dramaturgické sekce s tím, že je třeba „dramaturgické ambulance“. Hovořil o archetypální situaci, na níž *Otesánek* stojí – situace bezdětných manželů, kteří z touhy po dítěti naruší přirozený běh věcí a jsou za to potrestáni. „Není třeba vybrat si tento fatální způsob inscenování *Otesánka*, způsobů je tisíc, je však třeba si jeden vybrat a důsledně ho vést.“ Hovořilo se o mnohosti nerozvinutých témat a nápadů – Petra Kosová vyjmenovávala, čeho všeho se snažila chytit a nechat se tím vést (od bonbónů na začátku po lesní koncert), proč byl nakonec *Otesánek* dán na převýchovu, to však nedokázala zjistit. Padla otázka, co je to vlastně *Otesánek* a proč je to rendlík – zvlášť když jinak je výprava poměrně ambiciózní, místy naturalistická. Babička, která nakonec *Otesánka* vyléčí, dostala mnoho jmen od vyžírky, přes schizofreničku po specialistku na převýchovu. Byla vyzdvížena řemeslná kvalita loutek, oceněn projev herců i směr, kterým se konzervativní soubor vydává.

Druhou otesánkovskou inscenaci *Otík* otvíral Tomáš Volkmer a označil ji jako divadelní anekdotu. Upozornil na ambivalentní svět humoru a hororu, patrný již od objevení temné postavy po roztáhnutí opony. Ocenil posun, že si potomka nepřáli manželé, ale tchyně, tím tu vinu nemusejí hrát mladí herci. Byl potěšen přesností. Opět se řešila archetypálnost pohádky a autorský posun – z divadelní anekdoty se vyklubala postmoderní anekdota, ale názory na toto označení se různily. Hodně se řešilo herectví – bylo ledabylé? Bylo mechanické? Byli herci příliš režirovaní? Bylo to živé? Jeden ze silných názorů byl, že si z diváků herci dělají od začátku legraci, jen jim to hned neřeknou – to by se přišlo o spoustu srandy. Velmi se cenila práce s temporytmem, se zvuky, závěrečný zcizovák a pochopitelně zásadní akt požívání rodičů.

Poslední inscenaci *Doktoři a velryba* načal Zdeněk Říha. Herci na něj působili sympaticky, měl však pocit, že než se objeví velryba, nemají s čím hrát a jsou nešťastní. Což ho činilo nešťastným. Chybělo mu rozehrávání situací, větší využití maňasů a větší „vyblbnutí se“ mladých lidí. Na problémy se scénografií upozornila i Irena Marečková, vycházelo se z ordinace, která pro děj nebyla vůbec zásadní, výhodnější by bylo vyjít z vnitřku velryby a zbytek tomu přizpůsobit. Hlavním problémem byl však text předlohy, který si získal přívlastky „řídký“, „jednoduchý“, „nedivadelní“, „vůbec ne příběh“ či „sled dvou dějových faktů.“ Text především obsahuje málo dramatických momentů a nerozvíjí použité motivy (např. ztracený Měsíc nikomu nechýbí). Při práci s takovým textem by podle lektorů bylo třeba vymyslet víc prostředků a obohatit ho nápaditějším provedením. Soubor na závěr diskuse uvedl, že si text vybral, protože je neznámý, lehce absurdní a oni hledali do repertoáru kus pro cílovou skupinu 4+. ●

Doktoři a velryba

přípravka VOZICHET, Jablonec nad Nisou

RECENZE

Jak to vypadá v břiše velryby?

Hana Volkmerová

Přípravka na Chrudimi již známého souboru Vozichet z Jablonce nad Nisou si vybrala poetickou pohádku o nudících se doktorech a velrybě, která spolkla měsíc. Dramaturgicky je možné tuto volbu ocenit. Dle mého názoru má tato pohádka loutkářský potenciál. Výtvarně, potažmo loutkářsky, pojednat prostor v břiše velryby mi připadá jako zajímavá výzva. Představení bylo nastartováno velmi vtípně a slibně. Viděli jsme dva doktory, jak se nudí. Tomuto nudění byl dán náležitý prostor. Pak přišla vypravěčka, která oznámila, proč se nudí. Je pro mne otázkou, zda je tento jediný vypravěčský part dívky v černém a v ponožkách (mimochoodem byla již jasně připravena pro hru za paravánem) nutný. Nešlo by to vyřešit jiným způsobem? Dva herci poté hrají s imaginárními rekvizitami, jak a proč jsou všichni zdraví, a proto jsou ordinace prázdné. Sdělují, jak rádi by si zaoperovali. Energie mladých herců je příjemná a hra s imaginární rekvizitou většinou jasná a sdělná.

Byla jsem na dopoledním představení, kdy v hledišti sedělo mnoho dětí a ty se ptaly stejně jako já. Například v momentě, kdy ordinaci lékařů navštíví velryba (v černém paravánu kruhová hlava velryby s otevírací pusou) a sděluje, co všechno snědla. Vyplivává vše snědené před doktory a ve chvíli, kdy vyplivla pavouka, se jedna holčička zeptala: „To je pavouk mořský?“ A u červeného nafukovacího buvola řekla: „Snědla krávu?“ Také jsem se tak ptala.

A dostáváme se ke způsobu uchopení situací v břiše velryby. Připadá mi zajímavé pracovat se změnou optiky. U této pohádky se to přímo nabízí. Když dva doktoři – živí herci vlezou do břicha velryby velkou pusou v paravánu, hlava velryby se otočí a optika se promění. Doktoři jsou nyní menší. Situace jsou hrány maňásky. Tento typ loutek mi připadá vhodný. Bohužel se v některých momentech tato iluze zmenšeného světa porušuje, což mate i děti. Například hned při lezení doktorky do těla velryby, se objevil maňásek doktora a nabízel jí ruku a zároveň i herec – loutkář. Jedno z dětí řeklo: „Co to je?“ Také se tak ptám.

Trošku mne mrzelo, že nebyl zcela využit výše zmíněný prostor pro výtvarné i loutkářské ztvárnění světa v břiše velryby. Tvůrci břicho vytvořili pruhy červené a modré látky. Doktoři pouze popisovali, že jsou u srdce, u slepého střeva a v žaludku. Právě obraz břicha velryby a putování doktorů v něm a hledání rohlíku-měsíce, by mohlo být loutkářsky a výtvarně zajímavá. Tato nabídka textu bohužel nebyla využita. A na závěr se ještě ptám, o čem ta pohádka byla? O ztraceném měsíci? O znuděných doktorech, kterým se naskytne příležitost podstoupit dobrodružnou cestu břichem velryby? O velrybě, která si nedává pozor a spolkně i měsíc? O záchraně měsíce? O záchraně velryby? ●

RECENZE

Černý Petr

Zdeněk Říha

Dobrý večer. Plný dojmů po velmi plodné diskuzi se snažím něco sdělit. I když – mnoho diskutérů, moje potenciální smrt. Přijal jsem úlohu zveřejnit názor lektorského sboru na inscenaci *Doktoři a velryba*. Na motivy pohádky Jak doktoři vyléčili velrybu, ho zahráli členové Přípravky Vozichet. Mladí sympatičtí herci slibovali příjemný zážitek. Pěkně se na ně koukalo a příjemně se poslouchali. Jenomže... „Vždycky je nějaké jenomže, které mění běh světa.“ (J.Werich) A tím jenomže se ukázalo být téma pohádky. Doktoři se nudí, pacienti nechodí, až se náhle objeví velryba a není jí dobře. Při léčení se najde v útrobach měsíc. Doktoři ho vyjmou a vrátí zpět na oblohu. Co s tím? Potrápili se inscenátoři, potrápili. Ba i nás diváky potrápili. Škoda nevyužití energie, které mají herci dost. Ani scénografie nepomáhala k lepšímu výsledku. Strašně nerad to píšu a mrzí mě, že jsem si vytáhl toho Černého Petra. Určitě se to špatně čte a doufám, že na mě nezanevřete. Držím palce do dalších divadelních dnů a nedejte se. ●

ROZHOVOR S JARMILOU POLANSKOU

Myslím, že se neztratí

jas

Jak vznikl soubor?

Jsou to mladí lidi z dramatiky, který funguje při Domě dětí Vikýř v Jablonci – maturanti, absolventi středních škol, teď už jsou přijatí i na vejšku. Poslední tři roky s námi jezdí na Chrudim na seminář, takže se přitáhli k loutkám, a tohle je jejich druhá věc s loutkami. Ale jinak dělají i věci s rekvizitami.

Doktoři a velryba – to byl námět přímo pro ně?

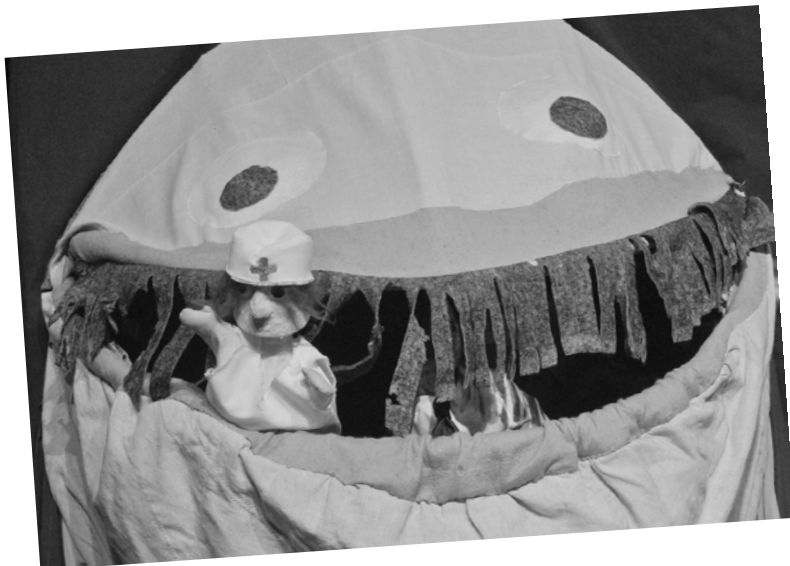
To je oprášený text. My jsme to už kdysi v několika variantách hráli s dospělákama, takže to mám zafixované v souvislosti s konkrétními lidmi. O to větší jsem jim dávala prostor, aby přinášeli své nápady. Takže kostra je nějakým způsobem daná, a na to se nabalují improvizace.

Je to tak, že soubor nejen hraje, ale zároveň připravuje scénu a kostýmy?

Podílejí se všichni, je to takové souznění. Když dělají jiné věci, tak přijdou s vlastním námětem, a podílejí se víc. V tomhle případě to bylo o té loutkařině, a cílem bylo udělat pohádku pro děti. Takže loutky si vyráběli a upravovali. Například Filip, který hrál doktora, šil ty čepičky. Sice řekl, že neumí šít na stroji, ale že se naučí. A naučil. Šil pak i oblečení pro loutky, a když jsme teď hráli a zjistili jsme, že je to hodně špinavé, sám se nabídl, že to vypere a vyžehlí. Je to úžasný mladý muž! Dělá kromě toho technické věci, když je například potřeba něco sešroubovat. Teď to bylo hektické, protože maturovali a dělali zkoušky na několik škol (úspěšně), ale hlavně připravovali maturitáky. Takže už nebylo tolik času, ale naštěstí jsme měli představení hotové, takže to jsou už schopni odehrát.

Budete s těmito lidmi pokračovat?

Je mně smutno, ale asi končí. Oni se sice tváří, že ne, ale víte, jak to je... Tuhle inscenaci máme nasmlouvanou, takže ji budeme společně hrát. Ale jinak jsem realista, a myslím, že další už dohromady nedáme. Jdou studovat a rozprchnou se do světa, začnou mít jiné kolektivy a jiné zájmy. Ale doufám, že zůstaneme v kontaktu, stejně jako s dalšími, které jsem přivedla k divadlu. A to mě hrozně oblažuje, že o sobě dávají vědět. Myslím, že se neztratí. My pracujeme v Domě dětí a máme další dramatiky a už tam lovíme další duše... ●

Agenti ze seminářů

Seminář K

Pro všechny loutkoherce,
učíme se kotrmelce.
Javajky i maňásci,
totemy i prstácci.

agent Káčko

Dnes jsme se učili jak s maňásky lézt po čtyřech, jak si sednout a udělat kotrmelec. Pak jsme se učili vodit javajky. Těšíme se na zítra.

agent ježeček

Seminář M

Přicházíme se skoro hotovými, sádkou vylitými, maskami. Pokud přijдете právě nyní, tak nic neuvidíte, ale můžete spatřit naše pilné pracování.

Image <3

Seminář E

Darth Vader místo Mařenky?!
Vodka nebo Rum?!
Politika vs. škola?!
Bouchnem, ťuknem sem a tam.
Proč ten stůl tak utíká?

Odpadlík

Seminář N

- Potrava sněžená ve stresu mění se v těle v jed. Po stresu 2 hodiny nejíst!
- Emoce, která spolehlivě ničí vztah: POHRDÁNÍ.
- Přímý oční kontakt je sociální cukrátko obdarování.
- Přímý oční kontakt vyznamenává, má obrovskou sílu.
- Vyjádření přátelství v arabských zemích „nechte druhého čichat vůni svého dechu“.

Oslík

Seminář T – Tradiční loutky – marionety

Řemeslná dřina, anebo dvacetkrát ze dvaceti

pab

Přicházím a ještě za dveřmi slyším smích. Na semináři T panuje dobrá nálada. „Tak pojdte ještě jednou a pak si dáme pauzičku,“ vybízí seminaristy lektor Petr Borovský. Jsem svědkem krátké etudy s uklízečkou a kocourem. Je pěkně ucelená, má nápad, vtip i pointu, seminaristé viditelně odvedli pěkný kus práce. To ale zdaleka neznamená, že by bylo hotovo. Cílem semináře je poskytnout řemeslné a technické základy práce s loutkou, a ty je zkrátka třeba „vydřít“. Petr tak určitě bude muset v průběhu následujících několika dní řadu svých rad a pouček ještě několikrát zopakovat. Když tam mám rekvizitu, měl bych s ní něco udělat. Lepší je jeden jasný pohyb než nezřetelné šmrdlení. Klíčový je timing, dělat jednoznačné a ukončené akce, a pak předat hraní druhému. Když loutka nemluví, nehýbe se. Když jsem za scénou, tak už nemusím hrát.

Petr už asi dvacet minut odchází na cigaretu, ale vždycky se s někým zapovídá. A i když už opravdu odejde, neznamená to, že by práce ustala. „Nemusíte čekat, až bude volno u paravánu,“ říká Petr na od-

chodu, „když se nic neděje, popadněte loutku a chodte, chodte, chodte. Klekejte si, zvedejte se, pořád dokola. Až budete mít pocit, že vám to jde, tak si vezměte jinou loutku a znova.“ Přesvědčivá chůze je náročná, marioneta nesmí plout vzduchem ani jít po kolenou, navíc se každá chová trochu jinak. Některá má delší špičky u nohou, jiná se třeba trochu protáčí, přičemž nejoblíbenější jsou samozřejmě ženy v dlouhých sukních, protože u těch se může chůze trochu šidit. Udržet marionetu je totiž dosti náročný sport, zvláště pro nezkušené – řadu seminaristů bolí ze všerejška paže a všichni si musejí mezi chozením dělat průběžné pauzy. „Když si vám ta loutka jednou hezky klekne, tak ještě nemáte vyhráno, to vám musí ze dvaceti pokusů vyjít... dvacetkrát.“

Po semináři si беру Petra na chvíli stranou. Výsledek se nedá úplně označit jako rozhovor, spíš jsem jenom Petra „natuknul“ a on se ihned o svých seminaristech nadšeně rozpovídal: „Jsou skvělí, já je miluju. Člověk sem přijede po sezóně, je unavený, a to je jako sprcha. Jsou nadšení, zkoušejí

všechno možné, mají nápady, zajímají se, baví je to, chtějí se to naučit. Krásné je, že to pak pokračuje i přes rok. Jedna účastnice mi říkala, že chce začít pracovat s loutkami a že si k tomu na googlu něco překládala z angličtiny. V Čechách, o marionetách a v angličtině! Tak jsme si vyměnili maily, že jí pošlu nějaké materiály. Včera jsem jim vysvětloval, co jsou marionety zač, trochu jsem k tomu vykládal i historický kontext, který to tady v Čechách má. V semináři je to tak půl napůl, někteří účastníci s tím dělají poprvé v životě. Ukázal jsem jim, jak se to navazuje, a pak jsme hlavně chodili. Dokonce jsem jim i nabízel jít s tím ven, udělat takový štrůdl a projít se s loutkami po městě. Ty kilometry s tím zkrátka musí člověk nachodit, aby si zvyknul a udržel to. Je to jako jízda autem, člověk ji musí opakovat, dokud se mu neautomatizuje. A pak si to najednou může začít užívat. Taky je nabádám, ať se na to soustředí, když chodí na představení, a pak se o tom vždycky bavíme. Leckdy si divák říká, že to nějak nebylo ono, že ho nebavilo, neví, čím to bylo, a často je to právě v tom řemesle.“ ●

Seminář L – Krásnoloutkovýrobohranísisními

Čeká je tvrdá práce

Jana Soprová

Před půl devátou se před Zdrávkou rojí spousta dětí. Lektorky poznám podle obrovské tašky, ve které lze tušit nejrůznější materiály... látky, papíry a spousta barev. Nakonec se ale domlouváme, že mám přijít až po 11. hodině, protože na počátku proběhne nezbytné seznamování. Je jedenáct a jsem tu zas. Celá učebna už je jak se patří zabydlená, panuje tu skvělý pracovní tvůrčí nepořádek. Skupina se v tuhle chvíli rozdělila. Zatímco velká část dětí relaxuje při hrách na dvorku společně s dobrovolníkem pomocníkem, pár účastníků je zabráno do tvůrčí práce, a tak neruším, ale vyzpovídám pár rodičů a lektorky Sárku Kordovou a Anežku Strakovou...

* Já jsem tady s vnučkou především kvůli ní. Ráda maluje a strašně ráda něco vyrábí. Takže jsme se rozhodly přijít na tenhle seminář. Já jsem tu poprvé. Vnučka bude mít v září deset let, ale už je tu podruhé. Minule tady byla sama a moc se jí to líbilo. Letos mě požádala, abych jela s ní. Dokonce musím prozradit, když jí dali rodiče na výběr, jestli chce do Alp a do Legolandu, nebo do Chrudimi, vybrala si Chrudim.

* Byli jsme tu už loni a hrozně se nám to líbí. Takže na tento rok už jsme si připravili něco doma a doufám, že si odvezeme zas překrásné loutky jako loni.

* My jsme tady poosmé. Mám dvě děti v semináři N a jedno v L. Já jsem jen jako doprovod a sama jsem se přihlásila do semináře X.

Lektorky Sára Kordová a Anežka Straková jsou kamarádky od základky z Liberce, v té době společně jezdily na Chrudim.

Pak se jejich cesty rozešly – každá šla na jinou uměleckou střední školu a taky na jinou vysokou. Takže se v tomhle semináři sešly po letech, „kruh se uzavřel“. A jak se zdá mohlo by to fungovat a nahodit spolupráci na další léta. Anežka to charakterizovala takto: Já vlastně dělám asistenci Sáře, pomáhám jí realizovat její nápady a vnést do toho nějakou inovaci.“ Původně očekávaný počet účastníků (cca 15 lidí) se zdvojnásobil. V semináři jsou ovšem jen tři dospělí, a 18 dětí různého věku, cca 9-14, dvěma nejmladším je ovšem 7 let. „Počet lidí v semináři nás až zaskočil, tak jsme rády, že máme dva dobrovolníky, kteří nám pomáhají.“ O tom se přesvědčím na dvoře, kde jeden z nich hraje s dětmi hry (znáte třeba Molekuly, hýbejte se? Nebo Na vraha?) Poznatek: dobrovolník mluví slovensky, ale zdá se, že s tím nikdo nemá problém. Ať žije Česko-Slovensko!

Cílem je za ten týden vyrobit si maňáška. „Každého čeká tvrdá práce, proto jsme začali hned od začátku zhusta. Doufám, že to nebylo pro účastníky nepříjemné, ale myslím, že málokdo je tu poprvé, takže jsou zvyklí. Začali jsme tím, že jsme si rozvrhli, co se musí každý den stihnout, abychom tu loutku do týdne dokončili,“ objasňuje Sára. Na závěru festivalu se počítá s tím, že se děti s loutkami zúčastní průvodu. Obě lektorky si děti pochvalují: „I když je účastníků tolik, zdá se, že všichni si přišli vyrobit loutku, ne dělat hlouposti. A doufáme, že u toho zůstane...“

A tak na závěr: Nezapomeňte na závěrečný průvod, kdy účastníky dílny společně s jejich loutkami uvidíte. ●

Seminář B – Poetické tělo S i BEZ nitek

Seminář Poetické divadlo s i bez nitek se koná v jedné z místností Chrudimské besedy. Podél stěn jsou hromádky zdánlivě nahodilých předmětů a různé cvičební pomůcky, na zemi leží tuší kreslené obrázky a všude se hemží rozehrátí seminaristé. Hned po mém příchodu zadává lektorka Hana Strejčková seminaristům práci a představuje svůj seminář.

Každý den začíná pohybovým tréninkem na „učebně“ a poté se celá skupina odebere ven, aby měla užší styk s přírodou. Tématem semináře jsou živly: oheň, vzduch, voda a země, každý den je věnován jednomu z nich. Každý den mají také seminaristé před příchodem do Besedy za úkol seskládat kompozici z předmětů představujících živly (pořadí živlů je vždy zadané a na konci semináře bude mít každý účastník svoji kompozici „živelných vět“). V neděli se skupina zabývala vodou, a tak se venkovní část semináře odehrávala v náhonu u divadla. K pohybovým cvičením se přidal hlas a rytmus, zpívaly se vodní písně. Každý seminarista si také do malé zavařovací sklenice nabral vodu podle svého výběru, a jak upozorňuje lektorka, „ačkoliv ji nabrali všichni z jednoho místa, jejich ‚vody‘ jsou naprosto odlišné“ – ať už mírou kalu, či obsahem trav a živočichů. Se sklenicemi se dál pracuje.

Seminaristé vytvořili z tuší a papíru loutky a prospekty a nyní z nich, rozdělení do dvou skupin, skládají příběh. První byl o princezně, která se tak snažila nějak si vylepšit svůj vzhled, až se nakonec za pomoci své voodoo panenky proměnila v chlapce a byla šťastná. Druhý příběh byl značně abstraktnější. Byl o dvou chaosech – hodném a zlém, jejichž spojením, či střetem vzniklo zvíře – tvor přirozený a čistý. Následně seminaristé doplňovali a rozvíjeli příběhy (napří-

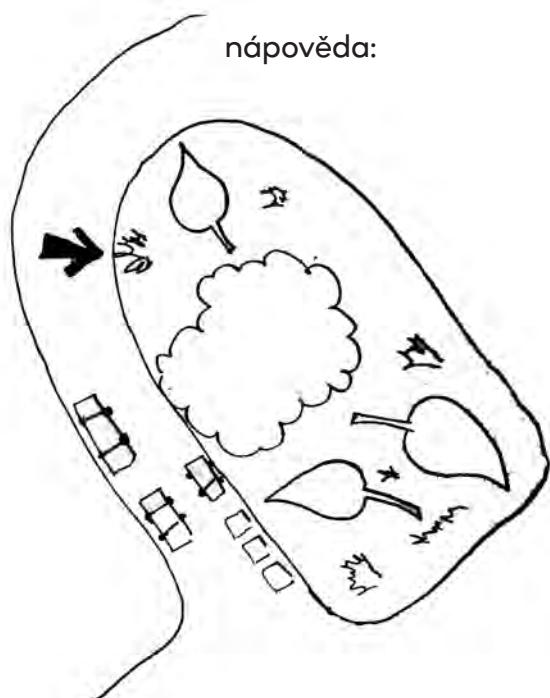
klad princezna proměněná v chlapce byla doplněna o unikajícího a rozplynuvšího se ženského ducha) a přiřadili k některým částím příběhu sklenice s vodou na základě jejich vzhledu.

Závěr semináře je cvičení a hra. A protože voda je spojena s kruhem, hrálo se s kruhy. Každý dostal svůj kruh a přes různé výměny, držení ve stojce a opírání se o kruhy vyzkoušeli, co všechno vedou. Všechny hry probíhají na základě volných asociací, na něž jsou seminaristé skvěle naladěni – „zkus být jako Leonardo, ale obráceně!“ zazněl pokyn a k mému překvapení se seminaristka zcela samozřejmě začala snažit o stojku a postavit si kruh na nohy.

Veškeré dění na semináři B provází ohromný elán a hravost. Radost ze hry, kterou kolem sebe Hana Strejčková šíří, vede seminaristy k nápaditým řešením zadaných úkolů a navíc si je společně užívají. Veškerý mumraj se děje jakoby bez vedení, jakoby mimochodem. Skoro jakoby mumraj byl hlavním cílem semináře – lidé jsou tam trochu jako děti ve školce. Jejich práce a energie je velmi inspirativní.

Seminaristé sami oceňují osobní přístup lektorky a její energii, na níž se mohou naladit. Také si vychvalují skupinu, která se na semináři sešla – protože se věnují propojení tělesna a duchovna, mohly by antipatie v semináři znemožnit pohodu k tomu nutnou. Jejich parta se vnímá pravděpodobně úplně jinak, než na ostatních seminářích vzhledem k zážitkům, které spolu sdílejí – např. zítra dopoledne budou ležet po stromech okolo divadla – a jak známo nám všem již od dětství, není lepší teambuilding, než nebezpečnost v korunách městské zeleně. ●

Loutkocaching

nápověda:

Celofestivalovka

Dlouhý vlas

Špióni, kteří objevili cachku:

1. 7.: J&J, Bouda (Zdenka, Alena, Vašek, Honza, Aneta, Áda a Luky), Ja gaisha!

2. 7.: Ja gaisha!, J&J, Hledači

Galerie pekelníků

Každý den vám představíme jednoho čerta. Vaším úkolem bude nakreslit, jak by mohl vypadat, a pak nám ho přinést ukázat do naší podzemní kobky. Všechny čerty odměňujeme, nejlepší možná i otiskneme!

Alastor: krutý ďábel, nejvyšší popravčí a vykonavatel rozsudků pekelného knížete

BÁSEŇ

DRTI²

Ruda Hancvenc

Když ráno jsem odcházel ze Hvězdy,
zakopával jsem o hvězdy.
Loutkáře, herečky, hudebníky,
administrativní pracovníky.
Pak všiml jsem si v onu vteřinu,
že vidím i Michala Drtinu.
Bylo to asi kolem půl páté,
copak tam dělal, jistě se ptáte.
Pil piva a zpíval a moc mu to šlo.
No a v ten okamžik mi to došlo:
není možné, by to jen jeden stíhal,
tolik sil nemá ni medvídek mýval.
Musí zde býti dva Michalové
úžasní naši Drtinové.
Jeden se stará by vše šlo hladce
a druhý chlastá na zahrádce.
Proto se Loutkárně tolik daří,
když jeden maká a druhý paří.

Když hudba nese příběh

Magda Zicháčková

Od března je v Muzeu loutkářských kultur k vidění výstava Malý Pán | Velká cesta jedné loutky. Věřte, že byste ji neměli minout, a to i ti z vás, kteří film neviděli. Autorem výstavy je František Antonín Skála, syn Františka Skály, který instalaci připravoval společně s Markétou Michálkovou a Michalem Kubičkem. Měli prý plné ruce práce, protože jednotlivé exponáty byly v hrozném stavu. Při přípravách jezdili pravidelně do sběrných surovin, odkud si vozili nejružnější předměty, které nevypadaly, že by z toho někdy mohlo cokoli vzniknout. Opak byl pravdou. Vznikla kouzelná výstava srovnatelná s výstavou Františka Skály v Jízdárně Pražského hradu.

V sobotu večer jsme měli možnost si výstavu projít s Radkem Beranem, režisérem filmu Malý Pán, režisérem a hercem alternativního loutkového divadla Buchty a loutky, a Milanem Caisem, autorem hudby k filmu Malý Pán, scénografem, performerem, skladatelem a především zpěvákem kapely Tata Bojs. „František je neskutečně šikovný. Návrhy loutek či návrhy předmětů mě vždycky nadchly. Bylo kolikrát těžké najít něco konkrétního, co by loutku charakterizovalo, ale když to našel, stálo to za to a věděli jsme, že to je ono,“ říká Radek Beran. Spolu s Milanem Caisem přijel do Chrudimi na pozvání MLK, aby tu uspořádali hudebně-loutkový workshop.

Na výstavě kromě samotných loutek uvidíte i malé expozice prostředí, kde se natáčelo. Jsou to do detailu vypiplané domečky s kompletním vybavením. Pokud je na exponátu náznak mechu, znamená to, že se s ním točilo v exteriéru, v lese či lomu. U malých domečků se tlačili všichni návštěvníci, včetně tvůrců.

Spíš než klasické procházení výstavy se jednalo o spontánní rozhovor. Tvůrci trpělivě zodpověděli každou otázku. Na natáčení vzpomíná Radek Beran s láskou: „Jste venku, válíte se v mechu a hrajete si s hračkama. Koho by to nebavilo?“ Malý Pán byla prvotina, na které si Radek Beran uvědomil spoustu věcí až v průběhu natáčení. Například, že exponáty musejí být snadno rozebíratelné a přístupné ze všech stran, aby mohli filmaři jednoduše natáčet různé úhly pohledu. Což se zdá vzhledem k velikosti domečků až nemožné.

Největším mantinelem bylo pro tvůrce kolísání světla. Museli tak v exteriéru přisvícovat, jelikož ostrost obrazu umožňuje větší prostor na hraní s loutkou, zvětšuje se hloubka, kam až loutka může

jít, obraz není placatý. „Film je kouzelná věc. Možná byste to ani neřekli, ale skrz kameru vypadá realita lépe než ve skutečnosti. (...) Připravovali jsme se 4 roky a pak film natočili za 45 dní. Točili jsme 6 dní v týdnu tak dlouho, dokud nám to umožňovalo světlo. Ještě že nejsou odbory,“ vtipkuje Beran. Postprodukce, tedy doba od posledního záběru do premiéry, trvala 9 měsíců. „Na spoustu věcí jsem si musel přijít sám. Třeba mě překvapilo, co ve filmu udělá přítomnost živé ruky vedle loutky. Lidská ruka je velký a v loutkovém filmu cizorodý objekt, který na sebe strhává pozornost. Pokud bychom to tam nechali, divák by byl vytrhnutý z reality. Ale to mi samozřejmě došlo až při náhledech. Aby bylo jasno, nejsem vystudovaný režisér.“ „Vlastně za vámi přijeli dva loseři, kteří vás tu dnes baví a u kterých si můžete koupit DVDčko,“ vtipkuje Cais. Jedna z posluchaček si totiž posteskla, že film na DVD není k dostání a Radek Beran prozradil, že jich pár s sebou mají.

Loutkové herectví pro kameru je specifická disciplína, na kterou si loutkaři musí zvyknout. Hraje se zrcadlově obráceně „Ještě teď se mi stává, že když na mou loutku zavolá loutka jiná, otočím loutce hlavu na druhou stranu,“ říká Radek.

Na samotném workshopu promítali tvůrci ukázky z filmu se silnými hudebními podklady, a to třeba i po jednotlivých zvukových linkách. Ukázka ze začátku filmu, úvodní hudba, která navodí atmosféru. Propojení hravosti s vůní dále. Hudba dojemná či hudba groteskní. Milan Cais miluje kontrasty a tím, že loutky nesnesou patos, bylo možné si s hudbou dostatečně vyhrát. Vážné situace s komickou hud-

bou nebo dojemné situace podpořené harmonickou hudbou. Ukázali i to, jak by konkrétní situace vypadala, pokud by se tracky vyměnily: rvačka s komickou hudbou a rvačka s hudbou dramatickou. Všichni vidíme/slyšíme evidentní rozdíl. Jako by se jednalo o zcela jinou situaci.

Upozorňují, že je dobré mít v hlavě konkrétní představu o významu obrazu a jednotlivých situacích. Jestli má být hudba hravá nebo vážná. Milan Cais například spojil klasické smyčcové nástroje s baskytarou a legračními zvuky, které vyluzuje za pomoci nejrozličnějších věcí. Některé z nich měl dokonce s sebou. Krásně nám na nich ukázal, že hrát se dá opravdu na cokoli, stačí se třeba i jen tleskat do stehů. Harmonie a rytmika, důležitá dvojice.

Milan Cais má rád výzvy a rád se pouští do věcí, které obsahují nějaká tajemství, což pro něj loutkový film bezesporu splňuje. Rád překvapuje sám sebe „Moc se to o mně neví, ale jsem hudební analfabet. Neumím noty. Vlastně umím trochu hrát na bubny a trochu zpívat, ale to je všechno“. Překvapení pro všechny zúčastněné, včetně Radka Berana: „Vidíte, Milan umí překvapit. O tom jsem se už přesvědčil. Jednou jsem mu zavolaal a řekl: ‚Milane, potřebuji hit. Udělej s tím něco.‘ Bylo to někdy před Vánoci a po nich mi přišla SMSka ‚Mám to‘. Nevím, jak to udělal, ale jsem za to vděčný. Tu písničku mám moc rád.“ Co by to bylo za film bez hitovky? A co teprve za hudebně-loutkový workshop bez živého vystoupení? Tečkou za krásným večerem bylo společné vystoupení Radka Berana a Milana Caise, kteří nám zazpívali titulní píseň z filmu Malý Pán. ●

OHLÉDNUTÍ

Nedělní den a noc s MLoKy

Jana Soprová

Muzeum loutkářských kultur slaví pětá-
čtyřicet. A tak to při nedělní oslavě pěkně
roztočilo!

Výstavu 45 MLoKu si můžete prohlédnout ve foyeru
Divadla Karla Pippicha až do konce přehlídky, stačí jen
přijít o trochu dříve na představení.

Celer, prasklá duše a provaz

Za plného slunce začala na terasách beseda na téma
Celer je kořen – správně hádáte, že tu šlo o kauzu kon-
troverzního celerového plakátu. Mladí tvůrci očekávali,
že budou čelit záporným reakcím, a že se tedy rozpou-
tá ohnivá diskuse. Ale odpůrci se nedostavili. Jedině
od zástupce kulturní komise města Chrudim jsme se
dozvěděli, že chrudimské rozdělil speciálně celerový
plakát na dvě části. Jedni říkali: Je to úžasné! Druzí: Já
bych z toho zvracel! Nicméně, jak pravil tatíček Drtina,
podle průzkumů, se 70% chrudimských o festival neza-
jímá, a tímto způsobem ukázali, že tak jedno jim zase
LCH není. Přinejmenším se podařilo píchnout do vosího
hnízda. Návrh, že by se mělo udělat lidové hlasování
(puntikování) návrhů a poté se přizpůsobit hlasu lidu,
by asi taky nebyl nejlepším řešením... A tak je jisté, že
festival se dvěma šestkami se zapíše do historie přinej-
menším právě tímto plakátem.

Celery? Jen malé!

Ze začátku se nezdálo, že by workshop, kde si každý
z účastníků bude moci vyrobit svůj artefakt z celeru,
měl velkou návštěvnost. Ale pak se najednou do míst-
nosti okolo stolu sešla spousta zájemců jak dětských,
tak dospělých. Materiálů na výrobu bylo dostatek –
celery (akorát si paní ředitelka muzea postěžovala, že
v celé Chrudimi nejsou k dostání tak velké celery, aby se
do nich vešla protéza), celá krabice protéz (jejich vzorky
jste mohli shlédnout v prvním čísle na portrétech členů
redakce), pastelky, různobarevné vlny a papíry, nůžky,
zkrátka fantazii se meze nekladly...

Dívaldo s problémy

Po zbytek odpoledne byly v muzeu na terasách k vidění
nejrůznější divadelní kousky, a jak se den nachýlil, počet
diváků houstnul. Krátce před představením *Dlouhý, Širo-
ký a Bystrozraký* tak bylo všemi generacemi divadla-
ktivních diváků narváno do té míry, že málem přepadá-
vali z terasy. Tři pánové z KALD DAMU a jejich dřevěné
špalíky čelili všem myslitelným technickým zádrhelům,
od světél přes upadávání nejrozdílnějších částí scény i lou-
tek, ale odměnou za statečnost a pozitivní energii jejich
představení jim byl obrovský, téměř nekončící potlesk.

A pak už dostala prostor hudba Federace... a ti nejvy-
trvalejší si ještě mohli užít zážitkovou prohlídku stálé
expozice muzea.

Tak nashledanou při oslavě padesátky! ●

REFLEXE

Trochu ušmudlaný gejzír radosti

Jacques Joseph

Vyvrcholením celodenního programu k oslavě 45. narozenin Muzea loutkář-
ských kultur bylo večerní představení pohádky *Dlouhý, Široký a Bystrozraký*.
Za inscenací stojí uskupení Damúza a její rukopis je jednoznačně rozpozna-
telný: jedná se o divadlo svěží, nápadité, nabitě energií a velmi silně zalo-
žené na osobním kouzlu herců. Vedle těchto klasických ingrediencí je podle
mého názoru třeba na *Dlouhém, Širokém a Bystrozrakém* zvlášť vyzdvih-
nout loutky. Totemové loutky s drobnými kovovými doplňky (a trikovými
„vychytávkami“ v případě tří titulních chlapíků) jsou dokonalou kombinací
jednoduchosti a funkčnosti. Dokonale vystihují charakter jednotlivých po-
stav, esteticky skvěle zapadají do celkové scénografické koncepce, při tom
všem také poskytují překvapivě mnoho možností pro loutkovodiče.

Představení pro mě zároveň otevřelo nesmírně zajímavý problém, vůči
kterému mám sklon se postavit zároveň pochvalně i kriticky. Co všechno je
divák ochotný hercům odpustit? Skála, do níž má být začarovaná princez-
na, nedrží pohromadě, různé loutkářské vychytávky nevycházejí, jak by
měly, hlasy jednotlivých postav nejsou důsledně drženy (což je ale zároveň
okamžitě reflektováno a dále se s tím pracuje), výčet by mohl pokračovat.
S ohledem na duchaplnost, improvizální schopnosti, šarm a energii herců
říkám, že v bezprostředním okouzlení jsem promínil úplně všechno. A rád.
S trochu kritičtější odstupem si však říkám, zda to není škoda. Vždyť jen
s trochou snahy mohlo tolik loutkářských kouzel vyjít mnohem lépe. O kolik
spontánních fórů bychom tím však byli ochuzeni! Ale nedostává tím zamýš-
lený tvar alespoň trochu na frak? Co když však zamýšlený tvar od samého
počátku počítá právě s takovou ledabylou neztratil, tak co je špatného na tom
bavit se blbnutím tří tak vtipných herců? ●

ROZHOVOR

Rychlý start Hoai a Jakuba

Jana Soprová

Přišli dva – Hoai Le Thi a Jakub Novotný, ona 24 a on 25 let. Oba studenti Vysoké školy umělecko-průmyslové, Ateliéru grafického designu a vizuální komunikace. Tedy na úplném začátku kariéry, a hned takový hukot... To se hned tak někomu nepoštěstí. Přitom ani jeden z nich nemá s divadlem ani s loutkami nic společného. Nápad oslovit UMPRUM, aby zadali studentům téma Chrudimského festivalu, se osvědčil. „U nás ve škole to funguje tak, že ta zadání děláme napříč všemi ročníky a obory. Takže jsme na začátku všichni na stejné startovací čáře, všichni mají stejnou šanci.“

Za pár let třeba budete slavní, ale zatím o vás moc nevíme. Můžete se představit?

Hoai: Já jsem se tu sice nenarodila, ale od tří let vyrůstám v Čechách. Na střední školu jsem chodila v Chebu. Už od dvanácti let jsem chtěla být novinářkou – tak jsem se přihlásila na žurnalistiku. Ale v průběhu studia mě to přestalo bavit, tak jsem toho nechala. Vždycky mě bavilo umění, ale nevěděla jsem, jaké jsou možnosti, ani to, že existuje nějaký grafický design. Na to jsem narazila úplně náhodou. Chytlo mě to, protože je tam zajímavé to propojení pěkného a užitečného, tak jsem se přihlásila na UMPRUM a nějak to vyšlo.

Jakub: U mě byly od malička nějaké věci ohledně výtvarné činnosti, od třetí třídy jsem chodil do ZUŠky v Jičíně, pak jsem šel na střední umělecko-průmyslovou školu s obecným zaměřením, ale se specializací na propagační grafiku, poté na Vyšší odbornou školu v Praze, tedy na Hellichovku. Až tam jsem si de facto uvědomil, že bych to chtěl dělat víc, že mě to baví a zajímá. A tak jsem se přihlásil na vysokou školu, kde teď studuji.

Říkali jste, že všichni studenti dostali stejné zadání. Jak jste k tomu přistupovali?

Hoai: U mě bylo nejdůležitější, že to byla nabídka nějaké alternativy proti tomu, co tradičně bereme jakou loutku. Tedy možnost

udělat loutku z čehokoli. Tak jsem se toho chytla, vzala jsem, co jsem zrovna měla k dispozici, vytvořila variace, kterých bylo asi 10-15, naaranžovala a vyfotila. Bylo to docela rychlé. Pak jsem to ukazovala na ateliéru fotografie a ten vedoucí mi řekl: Kdybych to zadával já, tak by se mi líbilo, aby to třeba bylo jen koště, bez nějakých úprav. S tím nesouhlasím. Myslím, že to chce nějaký nápad. Hravost může být v čemkoli, všechno můžete rozpohybovat a dát tomu příběh.

Jakub: Já jsem k tomu přistupoval trochu jinak. Byl jsem v tandemu s jiným spolužákem a pracovali jsme na jiném návrhu. Potom co se prezentovaly všechny návrhy, přišel pan ředitel s panem Drtinou a vybrali ten nejúspěšnější. A v rámci úspěšného dotažení vizuálního stylu celého festivalu měla Hoai za úkol vybrat ze svých spolužáků dalšího člena, aby se to zvládlo.

Je to vaše největší dosavadní práce v oboru?

Hoai: Asi ano, v tom rozsahu. Protože jsme na tom pracovali celý semestr. Nešlo jen o ty tři plakáty, ale o celý vizuál, grafické řešení festivalu: katalog, zpravodaj, billboard, facebook a další věci. Byla to spousta aplikací. ●

představení

15.00, 17.00, 19.00

Jsou místa oblíbená tmou...

Divadlo Karla Pippicha / Naivní divadlo / Liberec
50 min. / od 14 let

Jsou místa oblíbená tmou, kde nikdy a nic na ostrovech se skrývá odlehlých. Experimentální inscenace vznikla na motivy knihy německé autorky Judith Schallansky, Atlas odlehlých ostrovů

Malá scéna DKP / Rámus / Plzeň

hlavní program / 45 min. / od 12 let

Cesta do prdele je dlážděna dobrými úmysly. Velmi volně na motivy arabské lidové pohádky.

14.00 (A) / 16.00 (B) / 18.00 (C+D) hodin

V prdeli

10.00, 14.00 (C+D) /

Krásná Pindaba

MED / Civarámo 2+3 / ZUŠ Veselí nad Moravou
hlavní program / 15 min. / od 8 let

Podle africké pohádky z knihy Heleny Izbicke Studna v pralese.

16.00 (A) / 18.00 (B)

Liška 3x jinak aneb Kdo jinému jámu

MED / Spolek loutek LOUČKINO, Brno
hlavní program / 15 min. / od 4 let

Krátké bajky o lišce, jejíž slovník chytrost dostává na frak.

11.00, 14.00 (B) / 16.00 (C+D) / 18.00 (A)

Zlatá ryba

Spolkový dům / Ilegumova divadelní společnost, Praha
hlavní program / 40 min. / od 3 let

Klasická ruská pohádka o rybáři a jeho ženě, která si přála a nakonec neměla nic.

10.00, 13.00 (D2) / 15.00 (A2) / 17.00 (C2) / 19.00 (B1)

Šlápěj

učebna Chrudimské besedy / Mikrle, Kolegium hraběte Šporka / Jaroměř

hlavní program / 30 min. / od 12 let

Se sněhem vždycky padá ticho. Rozdupat a zbavit se jí... v tichém srozumění. Inscenace podle prózy Karla Čapka na pomezí výtvarné instalace, stínového divadla a divadla poezie.

9.00 (D) / 15.00 (A+B+C)

Momotaró

stan za DKP / Studio DAMÚZA / Praha

45 min / od 3 let

Momotaró je tradiční japonský příběh. Stejně jako naše představení vypráví příběh sirotka, kterého jednoho dne z vody vyloví bezdětný pár.

24.00

Loutky a cigára

učebna Chrudimské besedy / Láďa Karda / DAMU Praha

30 min. / od 15 let

Ministerstvo kultury varuje: loutkaření způsobuje pomalou a bolestivou smrt...

10.00–14.00 / 18.00–20.00

Zanechat stopu

industriální prostor Sladovna / Loutkářská konzervatoř II. ročník

(30', +12)

Loutková instalace inspirovaná životem a dílem chrudimského rodáka Josefa Ressela. Lesníka, spisovatele a vynálezce česko-německého původu, který se proslavil především svojí touhou vynalézat. Instalace je vytvořena k připomínce 160 let od jeho úmrtí.

19.30

Ušubraná

MED / Děvčátko a slečny / Jaroměř

BONUS / 20 min. / od 14 let

Speciální uvedení inscenace neotřele zpracovávající lidovou slovesnost.

22:00

Divadelní bál

Modrá hvězda / Lupáčova 78 / Chrudim

min 180 min. / od 15 let

Babsohn Band – styl kapely definuje žánr klezmeru, který ovšem doplňují písně z Balkánu, romské písně, ruské a ukrajinské, stejně jako irská hudba a reggae.